

Preliminarno saopštenje

UDK 821.163.4.09-1 Petrović Njegoš N. I

UDK 94(497.16) "1915"

Srđa MARTINOVIĆ (Cetinje)

Univerzitet Crne Gore

martinovicsss@t-com.me

PROKLAMACIJA VRHOVNOG KOMANDANTA CRNOGORSKE VOJSKE 1915. GODINE U STIHOVIMA

Pred nama je jedinstvena ratna proklamacija koju je kralj Nikola uputio Crnogorcima u toku Prvog svjetskog rata. Jedinstvena je po tome što je pisana u stihovima i sada je prvi put predstavljamo javnosti.

Ključne riječi: *proklamacija, Prvi svjetski rat, crnogorska vojska, stihovi*

Kralj Nikola Petrović-Njegoš pored toga što je bio nadahnut i vrlo nadaren govornik, pisao je vrlo zanimljive i vrijedne pjesme. Njegova poznata poetska djela su objavljena u sabranim „Pjesmama“ u izdanju Oboda 1969. godine, kao i „Spjevovi“ istog izdavača. Sakupljajući građu za knjigu „Bajički vijenac“ istraživao sam brojne privatne arhive. U zaostavštini Joša Šćepova Martinovića, sudije i sreskog načelnika, sačuvana je jedna neobična proklamacija u stihovima kralja Nikole upućena crnogorskoj vojsci 1915. godine. Ovo je jedini, do sada, poznati slučaj da je kralj Nikola u svojoj dugoj vladavini napisao proklamaciju u stihovima. Dodatna vrijednost jeste u tome da se radi o sudbonosnoj proklamaciji objavljenoj crnogorskoj vojsci u predvečerju sloma, kada su se austrougarske snage pripremale za prodor na crnogorsku teritoriju. Ovu proklamaciju u stihovima zapisao je Jošo Martinović, iz spisa svojeg strica Rama Nikova Martinovića, oficira i sekretara Ministarstva unutrašnjih djela Knjaževine i Kraljevine Crne Gore. Ramo Martinović obavljao je niz odgovornih dužnosti, a bio je i rođeni brat od ujaka kralja Nikole, sačuvao je ovu vrijednu i interesantnu proklamaciju. Zahvaljujući pedantnosti pokojnog Božidara Boža Martinovića, unuka Jošovog koji je prilježno čuvao i prikupljao građu o Bajicama, danas smo u mogućnosti da prvi put objelodanim javnosti jedno jako zanimljivo i interesantno djelo kralja Nikole nastalo u susret teškim vremenima koja su čekala Kraljevinu Crnu Goru.

Moj narode mili dragi,
Vojsko moja odabrana
Te uvijek nosi vijence
od bojeva i megdana.

Crnoj Gori spremaju se
sada teški, mučni dani
No ti, hrabra moja vojsko,
kao uvijek sad je brani.

U amanet ostalo nam
Od dedova i predaka
Da ne damo Crnu Goru
iz junačkih naših šaka

Srbija je ostupila,
to isto se nama sprema
Ako mi to doživismo,
Onda bolje da nas nema.

Srbijanci, naša braća
Viteški se svud boriše
I kratko korak svoje zemlje
oni Švabu ustupiše.

Vi ne dajte pedalj zemlje
No se držte na granicu
Iz od Švabe svud stvarajte
Kao uvijek vi klanicu.

U milog se nadam Boga
Te će opet dobro biti
Ovu silu te sad krenu
Mi ćemo je salomiti.

Bajice,
20. aprila 1935. godine

Čujete li da je Švabo
Na neki front srećan bio
ti se nemoj prepanuti,
moj narode dragi mili.

Čujete li da sam presto
sa Cetinja ja prenio
tu je presto đe ja budem,
Moj narode dragi mio.

Na kom visu naših gora
đe će krstaš da leprša
odaklen ću gledat borbu,
preko strmih naših krša.

I otolen sa visine
ja ću vama pjevat slavu,
a koja će okititi
pobjedničku vašu glavu

O narode, vjeruj mene
kao što si vjerovao
kada si se za slobodu
sa zlotvorom prijed klao.

Ja ću opet potražiti
pomoć naših saveznika
da nam pošlju hrane dosta
Municije i vojnika.

Očinski te ja pozdravljam,
Vojsku cjelu, narod moj
tebe ljubi dugođ diše
Kralj Nikola uvijek tvoj.

Jošo Martinović
prepisao sa prepisa koji je kod
Rama N. Martinovića

Srđa MARTINOVIĆ

**PROCLAMATION OF THE SUPREME COMMANDER
OF THE MONTENEGRIN ARMED FORCES IN 1915 IN VERSE**

The paper brings the only war proclamation that King Nikola sent to the Montenegrins during World War I. It is unique in that it is written in verse and now we are presenting it to the public for the first time.

Keywords: *proclamation, World War I, Montenegrin Armed Forces, verse*